

حضرت حجت الاسلام والمسلمین محسنی اژه‌ای

ریاست محترم قوه قضائیه

موضوع: راهکارهای فوری و ملموس جهت بازسازی سرمایه اجتماعی و ارتقای کارآمدی دستگاه قضا

با سلام و تحیات وافره؛

امروز کشور عزیزمان ایران، در میانه یک نبرد تمام‌عیار قرار دارد. دشمنان ملت پس از ناکامی در عرصه‌های نظامی و امنیتی، تمرکز خود را بر بهره‌برداری از نارضایتی‌های اجتماعی و القای حس «بن‌بست در کارآمدی نظام» معطوف کرده‌اند. در چنین شرایطی، ترمیم و تقویت سرمایه اجتماعی مهم‌ترین عامل ثبات و امنیت کشور است. قوه قضائیه، به‌عنوان ملجأ تظلم‌خواهی مردم و نماد تحقق عدالت، جایگاهی بی‌بدیل در بازسازی این سرمایه دارد؛ لذا جنابعالی که با حکم مقام معظم رهبری مأمور به اجرای «سند تحول و تعالی قوه قضائیه» شده‌اید، نقشی کلیدی در این عرصه بر عهده دارید.

مطالبه ما به‌عنوان جمعی از اندیشکده‌ها و مراکز اندیشه‌ورز کشور، تمرکز بر چهار اقدام مشخص، کم‌هزینه و زودبازده در بازه زمانی چندماهه است. اجرای این راهکارها که کاملاً منطبق با اسناد تحولی قوه قضائیه است، نه تنها آثار ملموس عدالت را در زندگی روزمره مردم جاری می‌سازند، بلکه سالانه از میلیون‌ها مراجعه حضوری، اتلاف هزینه و فشار روانی بر شهروندان جلوگیری خواهند نمود. اکنون تحقق این موارد تنها نیازمند اراده‌ای قاطع است:

۱. خودکارسازی و هوشمندسازی اجرای احکام مالی: شایسته نیست در عصر دولت الکترونیک، مردم برای یک محاسبه ساده «خسارت تاخیر تادیه» یا اعلام شماره حساب، ناگزیر به مراجعات مکرر و ایستادن در صف‌های طولانی شعب اجرای احکام و دفاتر خدمات قضایی شوند. سند تحول قضایی بر درج «داده‌های ساختاریافته» در دادنامه‌ها و محاسبه و واریز خودکار مبالغ تأکید دارد؛ اقدامی که حذف میلیون‌ها مراجعه حضوری و افزایش رضایت عمومی را در پی خواهد داشت.

۲. تنوع‌بخشی به وثایق و پیشگیری از بازداشت‌های غیرضروری: بازداشت شهروندانی که از دارایی‌های غیرملکی مانند سهام، بیمه عمر یا واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری برخوردارند، صرفاً به دلیل عدم پذیرش این دارایی‌ها به‌عنوان وثیقه در نظام قضایی، موجب تحمیل خسارت به فرد، خانواده و جامعه می‌شود. بهره‌گیری از سامانه‌های بانکی موجود در زمینه توثیق الکترونیکی دارایی، گامی بلند در راستای حبس‌زدایی و حفظ آبروی مؤمنین است.

۳. شفافیت در دادرسی با دسترسی متقابل به لوایح و اطلاع‌رسانی کامل به اصحاب دعوا: امروزه بخش زیادی از مراجعات مردم و وکلا به شعب، صرفاً جهت مطالعه لایحه طرف مقابل است. با اصلاحی ساده در سامانه‌ها، می‌توان ترتیبی داد که هر لایحه پس از ثبت، به صورت خودکار برای تمامی ذینفعان پرونده ارسال شود. اجرای این اقدام، با اولویت پرونده‌های حقوقی و همچنین رعایت کامل ملاحظات قانونی و محرمانگی در پرونده‌های کیفری، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش مراجعات غیرضروری ایفا کند. همچنین ارسال ابلاغ‌ها به «موکل» (همزمان با وکیل) توسط شعب و اطلاع‌رسانی تمامی اقدامات وکیل به «موکل»، مانع تضییع حقوق عامه و کاهش سرگردانی مردم خواهد شد.

۴. انتشار عمومی آراء قضایی؛ تجلی عدالت و نظارت مردمی: قاضی عادل از قضاوت افکار عمومی و نخبگان هراسی ندارد. انتشار عمومی آرای قضایی با درج نام قاضی و گمنام‌سازی هویت اصحاب دعوا، از کلیدی‌ترین ابزارهای ارتقای شفافیت و تضمین عدالت محسوب می‌شود. بدیهی است در مواردی که به تشخیص مقام قضایی، انتشار رأی محل غفت عمومی یا امنیت ملی باشد و یا منجر به افشای اطلاعات محرمانه و ترویج شیوه‌های ارتکاب جرم گردد، عدم انتشار یا حذف بخش‌های حساس الزامی است. از این‌رو، خواهشمند است مقرر فرمایید کلیه آرای قضایی که در آینده صادر می‌شوند، بلافاصله پس از صدور و اعمال ملاحظات فوق‌الذکر، در دسترس عموم قرار گیرند.

جناب آقای اژه‌ای؛ تحقق این چهار محور، نیازمند بودجه کلان یا تغییر قانون نیست؛ بلکه تنها «عزمی جهادی» می‌طلبد تا گره‌های کوچک اما آزاردهنده از زندگی مردم گشوده شود. جامعه امروز بیش از هر زمان دیگر، نیازمند لمس عینی عدالت و کارآمدی در تجربه روزمره خویش است. خواهشمند است دستور فرمایید این چهار محور به‌عنوان «پروژه‌های اولویت‌دار تحول» عملیاتی شده و گزارش پیشرفت آن به استحضار ملت شریف ایران برسد.

با آرزوی توفیق روز افزون

جمعی از اندیشکده‌ها و مراکز اندیشه‌ورزی کشور

اندیشکده‌ها و مراکز اندیشه‌ورزی تأییدکننده این نامه به ترتیب حروف الفبا:

اندیشکده اقامه عدل، اندیشکده اقتصاد دانش بنیان، اندیشکده اقتصاد و هوش مصنوعی ایران (هوشا)، اندیشکده امتداد، اندیشکده ایرانیان، اندیشکده برند ملی ایران، اندیشکده بزرگمهر، اندیشکده پایا، اندیشکده پرتو، اندیشکده پژوهش‌های راهبردی پسماند، اندیشکده پویاشهر، اندیشکده پیشران، اندیشکده تحلیل راهبردی و تحول نظام حکمرانی پویش، اندیشکده تعاون و حکمرانی مردمی، اندیشکده تعلیم و تربیت محیا، اندیشکده تکریم اقوام و ادیان، اندیشکده توسعه صادرات ایران (اتصا)، اندیشکده توسعه و سیاست، اندیشکده جهادی، اندیشکده حکمرانی اسلامی مردمی ولایت، اندیشکده حکمرانی انرژی و منابع ایران، اندیشکده حکمرانی بهره‌وری امیرکبیر، اندیشکده حکمرانی دانشگاه تهران، اندیشکده حکمرانی شاخص، اندیشکده حکمرانی فقهی زنان، اندیشکده حکمرانی مصاف، اندیشکده حکمرانی هوشمند، اندیشکده حما، اندیشکده حمل و نقل ایران، اندیشکده حنان، اندیشکده دوران (تمدن ایران هوشمند)، اندیشکده دیاران، اندیشکده دین و حکمرانی، اندیشکده دینا (دین، نوآوری و اقتصاد)، اندیشکده راهبردی حکمرانی عادلانه (داد)، اندیشکده راهبردی مطالعات فضای مجازی (رستا)، اندیشکده راهبردی نگاه، اندیشکده رسانه و جامعه، اندیشکده رصد، اندیشکده روابط بین الملل، اندیشکده ریل و پیشرفت، اندیشکده زن و جامعه (زوج)، اندیشکده زیست‌پذیری شهری، اندیشکده سبا، اندیشکده سحاب، اندیشکده سلامت انسان‌ها و ارتقا سیستم‌های سلامت (اساس)، اندیشکده سیاست پژوهان علم، فناوری و نوآوری، اندیشکده سیاست صنعتی و فناوری‌های نوظهور، اندیشکده سیاست‌گذاری اقتصاد و پیشرفت ماهد، اندیشکده سیاست‌گذاری اقتصادی تهران، اندیشکده سیاست‌گذاری و حکمرانی در ورزش، اندیشکده شرح، اندیشکده شفافیت برای ایران (نوآوری نهادی)، اندیشکده شناختی، اندیشکده شناختی تابان، اندیشکده علم و توسعه، اندیشکده فراروش آرا (افرا)، اندیشکده فردا، اندیشکده فولاد و صنایع معدنی ایران، اندیشکده کسب و کار، اندیشکده گردشگری و صنایع خلاق، اندیشکده مطاف، اندیشکده مطالعات حقوق گمرک و تجارت خارجی، اندیشکده مطالعات راهبردی ایران و چین، اندیشکده مطالعات راهبردی برندسازی ملی ایران، اندیشکده مطالعات راهبردی دیپلماسی (آب، انرژی و محیط زیست)، اندیشکده مطالعات راهبردی لقمان، اندیشکده مطالعات فرهنگ و توسعه، اندیشکده مهرسا، اندیشکده مهندسی محتوای مدیای ایرانیان (اندیشکده سهام عدالت کشور)، اندیشکده نظام مسائل جوانان کشور، اندیشکده نظام مسائل حکمرانی کشور، اندیشکده نوآوری اجتماعی کیان، اندیشکده وادی، اندیشکده وصال، اندیشگاه توسعه شهری و منطقه‌ای مهاد، اندیشگاه روایت ایرانی، اندیشگاه سیاست‌نگاری ایران (سنا)، اندیشگاه طراحی ایران آینده، آزمایشگاه طراحی سیاست علم و فناوری، آینده پژوهی و تمدنی امین (مرآت امین)، بنیاد بین‌المللی مطالعات راهبردی، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، پژوهشکده باقرالعلوم علیه السلام، حکمرانی اندیشه و عمل، شرکت خلاق پیشگامان نوین افزار ثریا، فرا توسعه پویش مهام (آرتیم دیتا)، گروه آینده‌نگاری مواد و انرژی (گاما)، گروه بررسی‌های راهبردی میراث، گروه زاویه، مجموعه دانش بنیان همپا، مجموعه شبکه پیشرفت، مدیر مرکز نوآوری و استعداد هوش مصنوعی، مرکز ارزیابی سیاستی ایران، مرکز تحیت (تفکر حوزه روحانیت)، مرکز توسعه پایدار انرژی (پایا)، مرکز طراحی حکمرانی نرم سامان، مرکز طراحی و مشاوره مدیریت فرهنگ بنیان حرکت، مرکز نوآوری مدیریت مردمستان حماسه امید، مرکز نوآوری و اندیشه‌ای فرصت، مرکز نوآوری و تعالی کوثر، مؤسسه پتروویو، مؤسسه اندیشه‌سازان فرتاک پویا، مؤسسه پژوهشی فرهنگ دیپلماسی و گفتگو، مؤسسه چشم توسعه مکران، مؤسسه متد (مرکز توسعه دانش مسئله محوری)، مؤسسه مطالعات انرژی سبجان، مؤسسه مطالعات جهان معاصر، مؤسسه مطالعات راهبردی تعلیم و تربیت برهان، مؤسسه مطالعات راهبردی شبه جزیره، مؤسسه مطالعات راهبردی علوم و معارف اسلامی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات اسلامی فتوح اندیشه